Opera-világ

100 éve született Dobay Lívia

2012. május 15.

– az 1937-es Bohémélet első Mimijére emlékezünk – JÁNOSI ILDIKÓ írása

Dobay Lívia

Dobay Lívia az 1930-as és 40-es évek kiemelkedő lírai szopránja volt, akit „szinte érzéki szépségű” hangja, kiváló színészi képességei és nem utolsósorban attraktív külseje a magyar opera csillagai közé emelt.

Az Arabella Zdenkájaként

1912. május 15-én született Budapesten. Apja kereskedő volt, anyja zenekedvelő családból származott, ahol az éneklés kísérte a mindennapi életet. A kis Lívia is már korán zenei képzésben részesült: hároméves korától zongorázni tanult, s annyira tehetséges volt, hogy csodagyereknek könyvelték el, miután 1916-ban első zongorai hangversenyét adta a Budapesti Vigadóban. (A négyéves kislányt a koncerten egy külön magasított zongoraszékre kellett felemelni.)

A középiskola elvégzése után a Zeneakadémia ének tanszakán folytatta tanulmányait **Szabados Béla** növendékeként, de tanára volt **Hubay Jenő** és **Ungár Imre** is. Közben 1932-ben Olaszországban képezte magát, majd 1933 júniusában megszerezte operaénekesi diplomáját.

Diplomakoncertje után rögtön szerződtette a Magyar Királyi Operaház, amelynek 1956-ig volt tagja. Nedda (**Leoncavallo:** Bajazzók) szerepében debütált, s néhány év alatt a dalszínház vezető lírai szopránja lett, aki elsősorban **Puccini**-operákban nyújtott világviszonylatban is nagyszerű alakításokat. Édes csengésű és rendkívül árnyalatgazdag hangja kiváló színészi képességekkel párosult; ő volt talán a legjobb Mimi és Pillangókisasszony, de minden idők egyik legjobb Alice Fordja (**Verdi:** Falstaff) is a magyar operaszínpadon.

1930-as években vendégszerepelt a Bécsi Operában Pillangókisasszony és Mimi szerepében, majd Amerikában a St. Louis Grand Opera hívta meg vendégszereplésre.

1934-ben a huszonkét éves szoprán főszereplésével rendezte meg **Nádasdy Kálmán** a Pillangókisasszony emlékezetes felújítását, s Dobay Lívia méltán került már ebben az évben a Színházi Élet címlapjára. A magas színvonalat tartotta, sőt fokozta más szerepeiben is: A rózsalovag Sophie-jaként vagy az Azra című **Zádor Jenő**-opera Leilájaként.

Pillangókisasszonyként a Színházi Élet 1934-es címlapján

Emlékezetes Zdenkát alakított az Arabella 1934. december 28-i magyarországi bemutatóján: *„Egy bővérű színésznő, ki ebben az igényes szerepben teljesen kiigazodik. Nagy benyomással hat a magasságban csillogó hangja, kifinomult színjátéki képessége, s éneklése magas minősége is. Ettől a fiatal művésznőtől még sokat fogunk várni"* – méltatta az egyik kritika. Repertoárját gazdagította még Agáta (**Weber:** A bűvös vadász), Liu (Puccini: Turandot); Thaïs (**Massenet**); Wellgunde (**Wagner:** A Rajna kincse, Az istenek alkonya) szerepeivel.

Közben kirándulást tett az operett műfajába is: 1934-ben elénekelte **Lehár** Giudittájának címszerepét, majd a Magyar Királyi Operaház 1937. januári Sybill-előadásában a szubrett szerepet játszotta **Laurisin Lajos** oldalán. Még egy kis film-közjáték is színesíti pályáját: a Duna-parti randevú című magyar film bárjelenetében ő volt az énekesnő, akitől hallhattuk **Hajdú–Zágon**-slágert: *„Mi kéne nékem, hogyha volna egy Duna-parti randevú?"*

Mimi 1937-ből

1937. május 11-én került sor a Bohémélet – azóta legendássá vált, máig is futó –felújítására, Nádasdy Kálmán új rendezésében, **ifj. Oláh Gusztáv** díszleteivel, **Márk Tivadar** kosztümjeivel.

„Májusi szenzációja az Operaháznak a Bohémélet felújítása, amelynek különleges érdekességét az adja, hogy Puccini zenekarát Dobrowen vezényli. A premierrel felérő repríz szereposztása élmény az opera minden ínyencének. Pataky Kálmán Rodolphe-ján és Székely Mihály Colline-ján kívül a főszerepek új kezekben vannak: Mimi – Dobay Lívia; Musette – Osváth Júlia; Schaunard – Lendvai Andor; Marcel – Losonczy György" – adja hírül az akkori műsorújság, a Magyar Színpad beharangozó cikkében.

Dobay Lívia 1987-ben – egy **Dalos László**val készült beszélgetésben – így emlékszik vissza erre az előadásra: *„Nádasdy Kálmánnak köszönhetem Mimit, hiszen az igazgatóság fordítva osztotta ki a két női szerepet, ő azonban ragaszkodott hozzá, hogy én legyek Mimi. Egyáltalán: mindent Nádasdy Kálmánnak köszönhetek… A kritikák közül legszívesebben Egyed Zoltán szavaira emlékszem: »Mimi olyan, mint egy kis ázott veréb, akiért megszakad az ember szíve…« A Színházi Élet 1937. évi 22. számának címlapján, Mimi kosztümjében lehetett engem látni. (…) Egyszer Budapesten járt Johnson, a Metropolitan akkori igazgatója, látta Mimimet, és szerződtetett. Csak kitört a háború…"*

A rózsalovag Sophie-ja

S ezzel a világkarrier lehetőségei megsemmisülnek, amit tetéz, hogy 1941-től itthon is megszűnnek Dobay Lívia operaházi fellépései. A III. zsidótörvény életbelépése után – sok neves kollégájával egyetemben – egy ideig csak az OMIKE Operaegyüttes Goldmark-termében léphetett fel, a háború után tért vissza az Operaház színpadára. 1947 után a kommunista rendszer lezárta a magyar határokat, így lehetetlen volt bármilyen utazás, illetve fellépés Európa zenei kulturális központjaiban.

Sajnos a kiváló énekesnő alig 44 évesen be is fejezte operai pályafutását: 1956-ban menekülni kényszerült Budapestről, majd egy év múlva véglegesen visszavonult az énekléstől. Bécsben telepedett le családjával, itthon pedig lassan megfeledkeztek róla. Az évek múltán fia megházasodott, a legendás karmester, **Fricsay Ferenc** lányát vette feleségül és Svájcban telepedett le. (Dobay Lívia és Fricsay Ferenc egy időben tanultak a Zeneakadémián és ugyanaz nap nyerték el diplomájukat **Richard Fricsay** igazgatósága alatt. Később együtt dolgoztak az Operaházban is.) A művésznő kettesben élt férjével bécsi lakásukban, majd férje halála után – maga is hajlott korba jutva – feladta lakását, és a Hartneckerstrassén lévő nyugdíjasotthonba költözött.

Pillangókisasszony, 1940

A magyar operaélet egykori fényes csillaga 2002. július 16-án, röviddel a 90. születésnapja után hunyt el. Sajnos kevés felvétel őrzi hangját, ugyanis disszidálása után a magyar kormány elrendelte az összes létező hanganyaga megsemmisítését. Emiatt széles repertoárjából és gyönyörű hangjából alig maradt a következő nemzedékek számára.

(A Fricsay Ferenc emlékét őrző honlapon http://www.ferenc-fricsay.net/livm.html *Dobay Líviáról is található anyag, s ezek között szeren-csére akad egy hangfelvételi)*